ĢENERĀLADVOKĀTA JANA MAZAKA [*JÁN MAZÁK*] SECINĀJUMI,

sniegti 2007. gada 29. martā [1]

I — Ievads

1. Galvenais jautājums, uz kuru ir jāatbild šajā lietā, ir — vai Kopienas tiesības liedz dalībvalstīm atteikties no finanšu palīdzības atgūšanas, šai sakarā balstoties uz tiesiskās drošības principu, ja šīs palīdzības saņēmējs ir pieļāvis Kopienas noteikuma, kurš tam nav darīts zināms un kurš nav bijis publicēts, pārkāpumu.

II — Atbilstošās tiesību normas

2. Eiropas Kopienu Komisijas 1995. gada 16. oktobra Lēmumā par finanšu palīdzības piešķiršanu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un Eiropas Sociālā fonda (ESF) darbības programmai Kopienas MVU (mazi un vidēji uzņēmumi) iniciatīvas ietvaros par labu atbilstīgajiem reģioniem saskaņā ar pirmo un otro mērķi Nīderlandē [turpmāk tekstā — "Lēmums C(95) 1753"], ciktāl tas attiecas uz šo lietu, noteikts:

"*1. pants*

Ar šo Lēmumu tiek apstiprināta MVU darbības programma Nīderlandei, kas pieņemta attiecībā uz laika posmu no 1994. gada 30. novembra līdz 1999. gada 31. decembrim un izklāstīta šī Lēmuma pielikumos, kurā tiek paredzēts saskaņots ilggadēju pasākumu kopums Kopienas MVU iniciatīvas ietvaros par labu atbilstīgajiem reģioniem saskaņā ar 1. un 2. mērķi Nīderlandē.

[..]

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

6. pants

Komisijas atbalsts attiecas uz izdevumiem par šīs programmas darbībām, kurām attiecīgajā dalībvalstī ir piemērojamas juridiskas saistības un attiecībā uz kurām ne vēlāk kā 1999. gada 31. decembrī ir īpaši noteikti nepieciešamie finanšu līdzekļi. Datums, līdz kuram var ņemt vērā izdevumus par šiem pasākumiem, ir 2001. gada 31. decembris.

[..]

9. pants

Šis lēmums ir pieņemts attiecībā uz Nīderlandes Karalisti."

3. Attiecībā uz Lēmuma C(95) 1753 6. pantā izmantoto terminoloģiju, veidlapā Nr. 3, kas pievienota Komisijas 1997. gada 23. aprīļa Lēmumam, ar ko groza lēmumus, kas apstiprina Kopienas atbalsta ietvarus, programmas vienotos dokumentus un Kopienas iniciatīvas programmas, ko pieņēma attiecībā uz Nīderlandi (turpmāk tekstā — "Lēmums 97/320/EK") [2], noteikts:

""Juridiskas saistības" un "nepieciešamās finanšu saistības" ir lēmumi, ko ir pieņēmuši gala saņēmēji, lai veiktu Lēmumam atbilstošās darbības, un attiecīgo valsts līdzekļu piešķiršana [..]

Saistībām dalībvalsts līmenī ir jāiekļauj saistības, ko ir uzņēmies gala saņēmējs. Šīm saistībām ir jābūt ar juridisku spēku un tās jāpavada finanšu saistībām, tas ir — saistībām attiecībā uz nepieciešamajiem valsts līdzekļiem [..]."

III — Pamata tiesvedība un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

A — *Prāvas priekšvēsture*

4. *Stichting ROM-projecten* (turpmāk tekstā — "*ROM-projecten*") 1999. gada augustā

2 — OV L 146, 7. lpp.

iesniedza pieteikumu par atbalsta piešķiršanu darbības programmai MVU iniciatīvas Nīderlandei ietvaros projektam ar nosaukumu "Kenniskaart Medische Technologie en Life Science" (turpmāk tekstā — "projekts").

5. Valsts sekretārs ar 1999. gada 29. decembra lēmumu piešķīra *ROM-projecten* atbalstu, kura kopējais apjoms nepārsniedz 200 000 Nīderlandes guldeņu (NLG), kas ir 45,45 % no kopējām izmaksām NLG 440 000, par ko bija iespējams saņemt atbalstu.

6. Viens no nosacījumiem bija, ka projekts bija jāievieš līdz 2000. gada 31. decembrim, kā arī tas, ka atbalstu nevarēja saņemt par izdevumiem, kas bija radušies laikā pirms 2000. gada 1. janvāra un pēc 2000. gada 31. decembra. Tomēr ar 2000. gada 25. februāra lēmumu valsts sekretārs piekrita pārcelt projekta sākuma datumu no 2000. gada 1. janvāra uz 1999. gada 1. novembri. Turklāt valsts sekretārs pēc *ROM-projecten* lūguma ar 2000. gada 12. decembra lēmumu pagarināja līdz 2001. gada 30. jūnijam laika posmu, attiecībā uz kuru bija iespējams uzrādīt radušos izdevumus.

7. Valsts sekretārs ar 2002. gada 11. jūlija lēmumu *inter alia* paziņoja *ROM-projecten*, ka tā nebija izpildījusi Komisijas paredzēto nosacījumu, ka saistības bija jāuzņemas ne vēlāk kā 1999. gada 31. decembrī (turpmāk tekstā — "laika nosacījums"). Valsts sekretārs Komisijai uzdeva jautājumu, vai šī iemesla dēļ izmaksājamais atbalsts ir jānoteic nulles līmenī, un Komisijas dienesti neoficiāli atbildēja noliedzoši. Pirms tika saņemts šīs atbildes oficiāls apstiprinājums, valsts sekretārs noteica izmaksājamo atbalstu NLG 69 788 apmērā, paredzot vispārēju ierunu.

8. Valsts sekretārs ar 2003. gada 27. februāra lēmumu (ar atpakaļejošu spēku) noteica izmaksāto atbalstu nulles līmenī, jo kļuva skaidrs, ka Komisija izvirzījusi stingru prasību par laika nosacījuma ievērošanu. Valsts sekretārs arī lika atmaksāt izmaksāto atbalstu NLG 69 788 apmērā.

9. Valsts sekretārs ar 2003. gada 26. maija lēmumu atzina par nepamatotiem *ROM-projecten* iebildumus pret abiem lēmumiem (2002. gada 11. jūlija un 2003. gada 27. februāra lēmumi).

10. Tam sekojošajā apelācijas tiesvedībā *Rechtbank Roermond* [Rērmondas Apgabaltiesa] atzina apelācijas sūdzību par pamatotu un atcēla 2006. gada 23. maija lēmumu. Valsts sekretāram tika uzdots pieņemt jaunu lēmumu.

11. Šis lēmums tika pieņemts 2004. gada 16. augustā. Ar šo lēmumu tika apstiprināts agrākais lēmums, saskaņā ar kuru izmaksājamais atbalsts tika noteikts nulles līmenī tāpēc, ka *ROM-projecten* nebija izpildījusi laika nosacījumu.

12. *ROM-projecten* apstrīdēja 2004. gada 16. augusta lēmumu. *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Tirdzniecības un rūpniecības administratīvā tiesa) (Nīderlande) centās noskaidrot, vai valsts sekretārs varēja pārmest *ROM-projecten* to, ka tā nebija izpildījusi Lēmuma C(95) 1753 6. pantā iekļauto laika nosacījumu. Šajā sakarā *College van Beroep voor het bedrijfsleven* nolēma iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem.

B — *Prejudiciālie jautājumi*

"1) Vai 6. pants Komisijas 1995. gada 16. oktobra Lēmumā par finanšu palīdzības piešķiršanu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un Eiropas Sociālā fonda (ESF) darbības programmai Kopienas MVU (mazi un vidēji uzņēmumi) iniciatīvas ietvaros par labu atbilstīgajiem reģioniem saskaņā ar pirmo un otro mērķi Nīderlandē [C(95) 1753] ir beznosacījumu un pietiekami skaidrs un precīzs, lai tas būtu tieši piemērojams valsts tiesību sistēmā?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

vai EKL 249. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šī lēmuma 6. pants tieši uzliek personai kā gala saņēmējam pienākumu ne vēlāk kā līdz 1999. gada 31. decembrim uzņemties obligātās juridiskās saistības un, konkrētāk, ieguldīt nepieciešamos finanšu līdzekļus?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša:

vai 38. panta 1. punkta h) apakšpunkts Padomes 1999. gada 21. jūnija Regulā (EK) Nr. 1260/1999, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par struktūrfondiem, aplūkots kopsakarā ar Kopienu tiesību principiem, dod dalībvalstīm iespēju atteikties no subsīdijas atgūšanas sakarā ar noteikuma pārkāpumu, ja attiecīgais subsīdijas saņēmējs nezināja par šo noteikumu un tam nevar pārmest šī noteikuma nezināšanu?"

C — *Process Tiesā*

13. *ROM-projecten* un Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. 2007. gada 1. februāra tiesas sēdē Nīderlande un Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus.

IV — Izvērtējums

14. Divi pirmie jautājumi faktiski attiecas uz problēmu, vai dalībvalstij adresētajā Komisijas lēmumā iekļautā tiesību norma, ja tā ir beznosacījumu un pietiekami skaidra un precīza (pirmais jautājums), var tikt tieši piemērota attiecībā uz gala saņēmēju (otrais jautājums), citiem vārdiem sakot, vai dalībvalsts šādu tiesību normu var piemērot pret šādu saņēmēju, izmantojot tā saukto "apgriezto tiešo iedarbību". Trešais jautājums būtībā attiecas uz pienākumu atgūt nepareizi izmaksātu atbalstu pretstatā tiesiskās drošības principam.

15. Šie jautājumi ir uzdoti, pastāvot tādiem apstākļiem, ka piešķirtā atbalsta summa ar atpakaļejošu spēku tika noteikta nulles līmenī un tika izdots rīkojums par atbalsta atmaksāšanu. Tas tika darīts tādēļ, ka atbalsta saņēmēja neizpildīja Lēmuma C(95) 1753 6. pantā iekļauto laika nosacījumu.

16. Kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir konstatēts, ka pašreizējā lietā Lēmumā C(95) 1753 iekļautais laika nosacījums nebija iekļauts valsts lēmumā, ar kuru tika piešķirts atbalsts, vai ar to saistītajos atbalsta nosacījumos, pienākumos un noteikumos. Tāpat šis nosacījums nebija minēts pieteikuma veidlapā vai ar to saistītajos dokumentos.

17. Turklāt Lēmums C(95) 1753 netika publicēts *Oficiālajā Vēstnesī*.

18. Līdz ar to iesniedzējtiesa secina, ka konkrētā atbalsta saņēmēja nezināja par šo noteikumu un, pēc šīs tiesas domām, tai nevar pārmest šo nezināšanu.

19. Ņemot vērā kontekstu, kurā tiek uzdoti prejudiciālie jautājumi, es uzskatu, ka ir ieteicams sākt ar trešo jautājumu. Turklāt es uzskatu, ka pietiks tikai ar šī jautājuma izvērtēšanu nedaudz atšķirīgā formulējumā.

20. Es atzīmētu, ka attiecībā uz trešo jautājumu svarīga ir atsauce uz Padomes Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. panta 1. punkta h) apakšpunktu [3], savukārt Komisija savos rakstveida apsvērumos uzskata, ka piemērojamo tiesisko regulējumu noteic tā sauktā koordinācijas regula [4]. Šajā aspektā, ņemot vērā Regulas Nr. 1260/1999 52. panta 1. punktu, es piekrītu Komisijai. Tomēr iesniegtā prejudiciālā jautājuma kontekstā tam nav lielas nozīmes, jo neatkarīgi no tā, kura tiesību norma tiek piemērota, dalībvalstīm pārkāpuma gadījumā tā vai citādi ir jārīkojas.

22. Šī prasība, ka nosacījums ir jādara zināms, izriet no Nīderlandes Administratīvo tiesību likuma (*Algemene wet bestuursrecht*). Kā norāda iesniedzējtiesa, šī likuma 4:37. pantā kopsakarā ar tā 4:38. panta 2. un 3. punktu noteikts, ka atbalsta piešķiršanas nosacījums ir jāiekļauj vai nu kādā tiesību normā, vai arī lēmumā, saskaņā ar kuru tiek piešķirts atbalsts.

23. Saskaņā ar šo pašu likumu atbalstu var piešķirt arī tieši saskaņā ar Komisijas pieņemtu programmu. Šādā gadījumā nav nepieciešams atsevišķs tiesisks pamats. Tomēr laika nosacījums nav iekļauts noteikumos attiecībā uz to projektu kategoriju, uz kuru attiecas *ROM-projecten* veiktais projekts.

21. Kā ir paskaidrojusi iesniedzējtiesa, saskaņā ar Nīderlandes tiesību normām tiesiskās drošības princips nozīmē, ka šādu atbalsta nosacījumu, kas pēc sava rakstura ir apgrūtinošs, nevar piemērot attiecībā uz atbalsta saņēmēju, ja šis nosacījums iepriekš nav darīts zināms šim saņēmējam.

24. Tātad tikai saskaņā ar Nīderlandes tiesību normu laika nosacījumu nevar piemērot attiecībā uz atbalsta saņēmēju.

25. Līdz ar to jautājums ir par to, vai no Kopienas tiesību normām izriet pienākums piemērot šādu nosacījumu, vai, citiem vārdiem sakot, vai tiesiskās drošības princips var liegt attiecīgā finanšu atbalsta atgūšanu.

3 — Padomes 1999. gada 21. jūnija Regula (EK) Nr. 1260/1999, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par struktūrfondiem (OV L 121, 1. lpp.). Tā, sākot no 2000. gada 1. janvāra, atcēla Regulas Nr. 2052/88 un Nr. 4253/88 (skat. tās 54. pantu).

4 — Padomes 1988. gada 19. decembra Regula (EEK) Nr. 4253/88, ar ko paredz īstenošanas noteikumus Regulai (EEK) Nr. 2052/88 attiecībā uz struktūrfondu, no vienas puses, un Eiropas Investīciju bankas un citu pastāvošo finansēšanas instrumentu, no otras puses, darbības koordināciju (OV L 374, 1. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 1993. gada 20. jūlija Regulu Nr. 2082/93 (OV L 193, 20. lpp.) un it sevišķi ar tās 23. panta 1. punktu. Komisija atsaucas arī uz 5. pantu 1994. gada 11. jūlija Regulā (EK) Nr. 1681/94 par pārkāpumiem struktūrpolitikas finansēšanā un nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu un par informācijas sistēmas izveidi šajā jomā (OV L 178, 43. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 2035/2005 (OV L 328, 8. lpp.).

26. Šī nav pirmā reize, kad Tiesai ir bijis jāaplūko jautājumus par līdzekļu atgūšanu, kas nepareizi izmaksāti saskaņā ar Kopienas tiesību normām.

27. Pirmkārt, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja nepastāv attiecīgas Kopienas tiesību normas, tad strīdus par saskaņā ar Kopienas tiesībām nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu ir jāizlemj valstu tiesām, piemērojot savas valsts tiesības, ņemot vērā Kopienas tiesībās noteiktās robežas attiecībā uz to, ka valsts tiesību normām un procedūrai nevajadzētu būt tādām, kas nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu padara pārmērīgi grūtu vai neiespējamu, un ka valsts tiesības jāpiemēro tādā veidā, kas nav diskriminējošs, salīdzinot ar procedūrām līdzīgu valsts līmeņa strīdu izlemšanai [5].

28. Otrkārt, tiesiskās drošības princips veido Kopienu tiesību sistēmas aspektu. Šajā sakarā es atsaucos uz spriedumu lietā *Huber* [6]. Šajā lietā, kas attiecās uz Kopienas daļēji finansētu valsts atbalsta programmu kopējās lauksaimniecības politikas kontekstā, Tiesa konstatēja, ka Kopienas tiesības neliedz piemērot tiesiskās drošības principu, lai aizliegtu nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu, jo šis princips ir Kopienas tiesību sistēmas aspekts.

29. Treškārt, saskaņā ar Kopienas tiesību normām, tiesiskās drošības principa obligātais raksturs nosaka, ka tiesību normām ir jāļauj ieinteresētajām personām precīzi zināt to pienākumu apjomu, kurus tās tiem uzliek [7].

30. Kā ir norādīts iepriekš, valsts tiesību normu piemērošana nedrīkst padarīt nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu par pārmērīgi grūtu vai neiespējamu. Turklāt tā ir jāpiemēro tādā veidā, kas nav diskriminējošs, salīdzinot ar procedūrām, kas tiek izmantotas līdzīgu valsts līmeņa jautājumu izlemšanai. Šis pēdējais apsvērums nozīmē, ka tiek ņemtas vērā arī Kopienas intereses [8].

31. Pēc manām domām, iesniedzējtiesas secinājums — ka tiesiskās drošības princips saskaņā ar Nīderlandes tiesībām liedz valsts sekretāram piemērot laika nosacījumu pret *ROM-projecten* tāpēc, ka par šo nosacījumu netika paziņots atbalsta saņēmējai, un vēl jo

5 — 1983. gada 21. septembra spriedums apvienotajās lietās no 205/82 līdz 215/82 *Deutsche Milchkontor* u.c. (*Recueil*, 2633. lpp., 19. punkts).

6 — 2002. gada 19. septembra spriedums lietā C-336/00 *Huber* (*Recueil*, I-7699. lpp., 56. punkts un tajā minētā judikatūra).

7 — Skat., piemēram, 1998. gada 1. oktobra spriedumu lietā C-209/96 Apvienotā Karaliste/Komisija (*Recueil*, I-5655. lpp., 35. punkts).

8 — Skat. iepriekš 5. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Deutsche Milchkontor* u.c., 32. punkts.

vairāk tāpēc, ka nebūtu saprātīgi sagaidīt, ka saņēmēja būtu iepazinusies ar Lēmuma C(95) 1753 saturu kādā citādā veidā — nepārkāpj ne efektivitātes, ne arī līdzvērtības principu.

32. Tā kā atbalsta saņēmējai konkrētais noteikums nebija zināms un tai šo nezināšanu nevar pārmest, Kopienas tiesības neliedz piemērot tiesiskās drošības principu.

33. Visbeidzot, es atzīmētu, ka pastāv iespēja, ka, ja par pārkāpumu var vainot dalībvalsti, tad šī dalībvalsts var tikt atzīta par finansiāli atbildīgu par neatgūtajiem līdzekļiem.

V — Secinājumi

34. Iepriekš minēto iemeslu dēļ es uzskatu, ka Tiesai uz *College van Beroep voor het bedrijfsleven* iesniegtajiem jautājumiem ir jāsniedz šāda atbilde:

Kopienas tiesības neliedz dalībvalstij balstīties uz tiesiskās drošības principu, lai atteiktos no finanšu palīdzības atgūšanas sakarā ar noteikuma pārkāpumu, ja attiecīgais palīdzības saņēmējs par šo noteikumu nezināja un tam nevar pārmest šī noteikuma nezināšanu.